

Filosofická pojetí pravděpodobnosti v pracích českých myslitelů

7.1 Životní osudy Emanuela Czubera

In: Magdalena Hykšová (author): Filosofická pojetí pravděpodobnosti v pracích českých myslitelů. (Czech). Praha: Matfyzpress, vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, 2011. pp. 198–204.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/402280>

Terms of use:

© Hykšová, Magdalena

© Matfyzpress

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

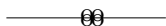

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

7 EMANUEL CZUBER

(1851 – 1925)

OBR. 7.1 EMANUEL CZUBER

7.1 ŽIVOTNÍ OSUDY EMANUELA CZUBERA

Rodina

Emanuel Czuber¹ se narodil 19. ledna 1851 v Lázeňské ulici č.p. 283 na Malé Straně v Praze² v rodině krejčovského mistra Karla Czubera (1812–1898) a jeho ženy Karoliny (1812–1864). Poznamenejme, že Karl přišel na svět 25. května 1812 v Bělčicích (dnes okres Strakonice) a ke svému budoucímu povolání byl téměř předurčen: jeho otec Franz byl bělčický mistr krejčí, stejnému řemeslu se v téže obci věnoval i otec Franzovy ženy Barbary, František Modra.³

Karolina byla dcerou pražského truhláře Josefa Libory a jeho manželky Kathariny, rozené Čáповé, původem z Votic. V jejím manželství s Karlem Czuberem se podle dostupných pramenů narodilo deset dětí, z toho šest se dožilo dospělosti: Anna (*5. 1. 1837), Johann (*13. 10. 1838), Ludmilla (*19. 9. 1840), Karl (*25. 3. 1847), Emanuel (*19. 1. 1851) a Julie (*24. 11. 1855).⁴ Synové Franz (13. 7. 1842 – 22. 2. 1845), Joseph (26. 3. 1844 – 22. 2. 1845) a Anton (13. 1. 1853 – 6. 2. 1854) zemřeli v útlém věku na souchotiny, jeden chlapec přišel na svět mrtvý (10. 12. 1845).⁵ Karolina zemřela 30. září 1864.⁶ Karl se o šest let později oženil s Františkou Bachmannovou (24. 8. 1829).⁷ V tomto

¹ Informace o životě a díle této osobnosti lze nalézt například v pracích E. Doležala [76], R. Einhorna [86], J. Radona [296], K. Mačáka [225] a P. Šišmy [365]. V této části připomeneme základní biografické údaje a zaměříme se poněkud podrobněji na prostředí, z něhož pocházel, na jeho studium i vlastní rodinu.

² AHMP, matrika narozených kostela sv. Mikuláše, MIK N20, str. 208.

³ SOA Třeboň, matrika narozených řk. farního úřadu Bělčice, kniha 5, N 1801–1824, str. 46; matrika je psaná česky, všechny matriky uvedené dále jsou s výjimkou ŠT O11 v němčině. Franzovo příjmení je v uvedené matrice zapsáno ve tvaru Čzuber (tečka nad písmenem z dříve vyjadřovala změkčení a již v uvedené době byla zpravidla nahrazena háčkem). V matrice je uvedeno křestní jméno Karel, v matričních záznamech o narození jeho dětí (viz dále), na konskripčním listu (NAČR, Policejní ředitelství I, karton 83, obraz 131) i v dalších dokumentech kromě ŠT O11 je pak vždy Karl. Tvar příjmení se v různých zdrojích liší; ve zmíněné konskripci a v matričních záznamech o narození Emanuelových starších sourozenců je uvedeno bez diakritiky jako Czuber, záznam o narození Emanuela a Antona uvádí Čubr, záznam o narození Julie uvádí Čzubr, v pozůstalostním spise po Karlově první ženě je opět uvedeno Czuber, v záznamu o druhém sňatku je Čuber.

⁴ AHMP, matrika narozených kostela P. Marie Vítězné, PMV N4, str. 385 a 451, a kostela sv. Mikuláše, MIK N18, str. 132; MIK N19, str. 256; MIK N20, str. 208; MIK N22, str. 22.

⁵ AHMP, matrika narozených kostela sv. Mikuláše, MIK N18, str. 256, MIK N19, str. 58, a MIK N21, str. 74; matrika zemřelých kostela sv. Mikuláše, MIK Z10, str. 105, 119 a 239.

⁶ AHMP, matrika zemřelých kostela sv. Mikuláše, MIK Z3, str. 381; jako příčina úmrtí je uvedena degenerace vnitřních orgánů (*Entartung der Unterleib-Organen*). Viz též AHMP, Okresní městský delegovaný soud civilní pro Malou Stranu a Hradčany, pozůstalostní spis č. 5, kart. 109, signatura IV 587/1864 (psán německy).

⁷ AHMP, matrika oddaných kostela sv. Štěpána, ŠT O11, str. 509 (7. 11. 1870).

manželství se narodila dcera Kamilla (1872), která však nedlouho po svých prvních narozeninách zemřela.⁸ Karl zemřel 16. dubna 1898; Františka se pak živila jako posluhovačka a zemřela v chudobinci 4. března 1911.⁹

Anna a Ludmilla se staly švadlenami. Ludmilla zemřela 2. února 1865 na zápal plic.¹⁰ Anna se v květnu téhož roku provdala za obchodníka s nitěmi Josefa Gottwalda a v roce 1869 se jí narodil syn Karl; ve stejném roce však ovdověla a o syna přišla, když mu bylo pouhých 10 let. Podle policejních konskripcí se pak již znovu neprovdala.¹¹ Johann Czuber rovněž pokračoval v otcově řemesle. Stal se krejčím, později vedl obchod. Zůstal svobodný a zemřel 10. listopadu 1892 v Praze.¹² Bratr Karl odešel pracovat jako holič do Vídně. Julie se v 17 letech stala svobodnou matkou syna Antona; o tři roky později, v roce 1875, se provdala za inženýra Antonína Makovského, s nímž později odešla do Villachu.¹³

Studium

Vzdělání Emanuel Czuber získal na pražských německých školách. V letech 1861/62 a 1862/63 navštěvoval farní školu při kostele Panny Marie Vítězné, potom tři třídy nižší reálky při Vzorové hlavní škole (Musterhaputschule; dříve Normální škola) v budově bývalého kláštera Karmelitánů a v letech 1866/67 až 1868/69 studoval na vyšší německé reálce v Mikulandské ulici. Poznamenejme, že chemii v kvartě a kvintě Czubera učil jeho budoucí tchán Erwin Willigk, později profesor na německé technice v Praze; fyziku v kvintě a matematiku v sextě jej učil František Weyr, otec matematiků Emila a Eduarda, kteří na této škole také studovali.¹⁴ Jako student Czuber zpočátku neprojevoval žádné výrazné nadání. V prvním pololetí primy nižší reálky byl jeho prospěch v aritmetice, fyzice, přírodopisu a krasopisu *dostatečný*, v náboženství, němčině a zeměpisu *více než dostatečný*, v češtině a kreslení *více než uspokojivý*.¹⁵ Na vyšší reálce měl z matematiky nejprve chvalitebnou, pak v kvintě a sextě výbornou, postupně se zlepšoval i v ostatních předmětech.¹⁶ V sextě se přihlásil k maturitní zkoušce, aby mohl pokračovat ve studiu na vysoké škole. Na podzim roku 1869

⁸AHMP, matrika zemřelých kostela sv. Štěpána, ŠT Z8a, str. 569 (29. 8. 1873).

⁹AHMP, Okresní městský delegovaný soud civilní pro Malou Stranu a Hradčany, pozůstatelní spis č. 8, kart. 201, signatura AV 289/1911; NAČR, Policejní ředitelství I, konskripce, karton 83, obraz 127. Příjmení Františky je v těchto dokumentech zapsáno ve tvaru Čubrová.

¹⁰AHMP, matrika zemřelých kostela P. Marie Vítězné, PMV Z3, str. 388.

¹¹NAČR, Policejní ředitelství I, konskripce, karton 143, obraz 95, 142 a 143.

¹²AHMP, Okresní městský delegovaný soud civilní pro Malou Stranu a Hradčany, pozůstatelní spis č. 8, kart. 123, signatura IV 629/1893.

¹³AHMP, Soupis pražských domovských příslušníků 1830–1910 (1920), č. 263, karton 41; NAČR, Policejní ředitelství I, konskripce, karton 83, obraz 130.

¹⁴Eduard byl o jeden ročník výš než Czuber, Emil absolvoval ještě před jeho příchodem.

¹⁵Základní stupnice hodnocení byla následující: *vynikající* (ausgezeichnet), *výborný* (vorzüglich), *chvalitebný* (lobenswert), *uspokojivý* (befriedigend), *dostatečný* (genügend), *nedostatečný* (ungenügend) a *zcela nedostatečný* (ganz ungenügend). V sekundě si Czuber zlepšil aritmetiku na *výbornou*, v tercii z ní však byl hodnocen známkou *více než dostatečný*; ostatní předměty zůstaly většinou v rozmezí mezi hodnocením *dostatečný* a *více než uspokojivý* (s výjimkou češtiny v sekundě a v druhém pololetí terciie, krasopisu v prvním pololetí sekundy a náboženství v prvním pololetí terciie, z nichž dostal *výbornou*). Viz AHMP, fond Normální škola Praha, katalogy žáků z let 1864–1866.

¹⁶V posledním pololetí byl jeho prospěch *výborný* také v náboženství, češtině, němčině, zeměpisu, technickém kreslení a konstruktivní geometrii; v přírodopisu, fyzice, chemii a kreslení

potom nastoupil na pražskou německou techniku,¹⁷ kde v průběhu pěti let absolvoval s výborným prospěchem kurzy matematiky, geometrie, fyziky, statiky, mechaniky, chemie, geologie a geodézie a odborné předměty týkající se stavebnictví (v desetibodové stupnici měl průměrný prospěch 9,3). V letech 1872/73 až 1874/75, tedy od 4. ročníku studia, zde Czuber navíc působil jako asistent při stolici praktické geometrie u profesora Karla Kořistky.

Pedagogické působení na pražské německé reálce

Ve školním roce 1874/75 Czuber nastoupil jako suplent na nedávno založenou druhou německou státní vyšší reálku na Malé Straně v Praze,¹⁸ učil zde geometrii, geometrické kreslení a fyziku v prvních čtyřech třídách (celkem 19 hodin týdně) a ve výroční zprávě za tento rok uveřejnil článek *Figur und Grösse der Erde* [C8]. V létě roku 1875 Czuber složil zkoušku učitelské způsobilosti z matematiky a deskriptivní geometrie pro vyšší reálky s německým vyučovacím jazykem a v následujícím školním roce na malostranské reálce působil již jako skutečný učitel; v nižších i vyšších třídách vyučoval matematiku, deskriptivní geometrii, geometrii a geometrické kreslení (celkem 21 hodin týdně) a byl třídním učitelem v primě. Od školního roku 1877/78 vyučoval matematiku a deskriptivní geometrii ve vyšších třídách (20 hodin týdně); od následujícího roku na reálce působil jako profesor s úvazkem 18 až 19 hodin týdně. Kromě matematiky a deskriptivní geometrie v některých letech vyučoval také aritmetiku, geografii, geometrii a geometrické kreslení.¹⁹

Habilitace a další působení na německé technice v Praze

V roce 1876 se Czuber habilitoval na německé technice v Praze; 5. srpna 1876 byl jmenován soukromým docentem pro obor *Teorie a praxe vyrovnávacího počtu* a v následujících letech zde pak konal výběrové přednášky *Principy počtu pravděpodobnosti* (později jen *Počet pravděpodobnosti*; zimní semestr) a *Metoda nejmenších čtverců* (letní semestr) v rozsahu dvou hodin týdně.²⁰ Tyto přednášky byly ve své době jediné, které souvisely s pravděpodobností a statistikou, a po Czuberově odchodu podobně zaměřené přednášky chyběly zcela.

od ruky pak chvalitebný. Viz AHMP, fond Státní německá reálka Praha II, katalogy posluchačů z let 1867 až 1869; *Programm der k. k. deutschen Ober-Realschule in Prag*, Verlag der Anstalt, Prag, svazky z let 1867 až 1869. Dodejme, že podle ručně psaných katalogů farní, hlavní i reálné školy a podle tištěných výročních zpráv pražské reálky byl Emanuel zapsán jako Czuber; v seznamech se přitom objevují i příjmení zapsaná česky včetně diakritiky. Zdá se tedy, že s výjimkou několika publikací z počátku 70. let a aktivit spojených s JČM Emanuel používal německý tvar příjmení již od dětství a jak bylo zmíněno výše, stejný tvar používal v řadě dokumentů i jeho otec (srov. [228] a [232]).

¹⁷Katalogy posluchačů německé techniky z této doby se nedochovaly; v seznamu zapsaných studentů, otištěném v knize [351] a vypracovaném podle původních katalogů, je Emanuelovo příjmení uvedeno ve tvaru Czuber, stejně je tomu i na osvědčení o absolutoriu z 1. října 1874. Viz Archiv TU Wien, Osobní složka E. Czubera.

¹⁸První čtyři třídy této školy byly otevřeny na podzim roku 1873; školní rok 1874/75 byl první, kdy se začalo vyučovat v kvintě a škola se tak mohla začít nazývat vyšší reálkou.

¹⁹*Programm der zweiten deutschen Staats-Oberrealschule in Prag*. Verlag der Anstalt, Prag, 1875 až 1886; dále viz *Diensttabelle* z roku 1893, Archiv TU Wien, Osobní složka E. Czubera.

²⁰*Programm der k. k. deutschen technischen Hochschule in Prag*. Verlag der Anstalt, Prag, svazky z let 1879 až 1885 (předchozí svazky se v Archivu ČVUT nedochovaly).

Po smrti Johanna Liebleina (1834–1881), profesora matematiky na pražské německé technice, se Czuber zúčastnil konkurzu na uvolněnou stolicí. Proforský sbor jej však navrhl až jako druhého v pořadí; *primo loco* byl zvolen Moriz Allé (1837–1913), profesor matematiky na technice ve Štýrském Hradci, který byl v červnu roku 1882 také skutečně jmenován. O dva roky později proforský sbor pražské německé techniky jednomyslně podpořil Czuberovu žádost o jmenování mimořádným profesorem, ministerstvo ji však zamítlo. V roce 1885 se Czuber přihlásil do konkurzu na obsazení stolic matematiky na technice v Brně, uvolněné po penzionovaném Karlu Prentnerovi (1823–1904). Tentokrát byl úspěšný; 26. března 1886 byl jmenován řádným profesorem a ještě na jaře odešel do Brna.²¹ Na realce jej od 16. dubna nahradil Karl Bobek (1855–1899), do té doby asistent a soukromý docent německé techniky v Praze, který se jako jeden z dalších 14 kandidátů rovněž zúčastnil brněnského konkurzu.

Spolkové aktivity

Od prvního ročníku studia na technice byl Czuber členem *Jednoty českých matematiků*; od letního semestru 1870 zde byl knihovníkem. Již 7. listopadu 1869 v JČM přednášel na téma *Grafické znázornění funkcí a některých fyzických zákonů*, další přednášky konal i v následujících letech.²² Na slavnostní schůzi dne 17. března 1872, kdy se připomínalo desáté výročí založení *Spolku pro volné přednášky z matematiky a fyziky*, pak pronesl přednášku *O determinantech*. V této době rovněž publikoval v časopisech vydávaných JČM. V druhém až čtvrtém ročníku *Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky* z let 1873 až 1875 vyšly čtyři jeho česky psané články [C1]–[C4]; pojednání [C2]–[C4] navíc JČM vydala i jako samostatné spisy. V prvním ročníku vědecky zaměřeného časopisu *Archiv matematiky a fyziky* z roku 1876 Czuber vydal jeden český a jeden německý článek ([C9] a [C10]).

Počátkem roku 1874 se Czuber stal členem spolku *Der deutsche polytechnische Verein in Böhmen (Německý polytechnický spolek v Čechách)* a začal se aktivně podílet na jeho činnosti. V červenci téhož roku byl ještě zvolen členem kontrolní komise JČM, od roku 1875 však své aktivity zaměřil na polytechnický spolek. Vystupoval na schůzích s odbornými přednáškami²³ i v různých organizačních záležitostech a od roku 1876 až do svého odchodu do Brna redigoval spolkový čtvrtletník *Technische Blätter*, kde uveřejnil články [C11]–[C23] a více než 20 recenzí. Poznamenejme, že členem spolku i redakční rady časopisu byl rovněž Czuberův budoucí tchán Erwin Willigk.

²¹MZA v Brně, fond Deutsche Technische Hochschule in Brünn, Besetzung der Professorenstellen, B34, Nr. 637 (výnos Ministerstva kultu a vyučování ze dne 31. března 1886).

²²*O vyvození rovnice kuželozezu z kužele samého* (22. 5. 1870), *O maximech a minimech funkcí* (29. 10. 1870), *O strojích optických* (29. 1. 1871), *O planimetrech* (14. 5. 1871), *O důležitosti theoretického bádání ve vědách technických* (27. 10. 1872), *O některých vlastnostech summací řad nekonečných* (26. 1. 1873). Viz [148] a *Věstník JČM* 1–3 (1873–75).

²³Uvedme zde alespoň následující: *Über Aneroid-Barometer* (8. 5. 1874), *Über die Meteorographen der meteorologischen Reichsanstalt in Wien* (15. 10. 1875), *Über die Vorkehrungen, welche man bei Landesmessungen und insbesondere bei Gradmessungen anwendet, um den Einfluss der Temperaturen auf die Maßstäbe zu eliminieren* (17. 3. 1876), *Über die Theorie des Bevölkerungswechsels* (15. 12. 1876), *Über die Bestimmung der Achse des Gotthardtunnels* (5. 5. 1882), *Über Barometer* (4. 5. 1883).

Na německé technice v Brně

Jak již bylo zmíněno, v březnu roku 1886 byl Czuber jmenován profesorem matematiky na brněnské technice. V následujících pěti letech zde v obou semestrech přednášel *Diferenciální a integrální počet, I. kurz* (6 hodin přednášek a 2 hodiny volitelných cvičení týdně; pro studenty prvního ročníku) a *Diferenciální a integrální počet, II. kurz* (5 hodin týdně; pro studenty druhého ročníku). Od školního roku 1889/90 pak ještě v zimním semestru konal dvouhodinovou přednášku *Metoda nejmenších čtverců*. V letech 1888 až 1890 byl děkanem všeobecného oddělení, ve školním roce 1890/91 zastával funkci rektora. Potom odešel na techniku do Vídně,²⁴ kde působil téměř třicet let.

Osobní život

Dne 24. listopadu 1877 se Emanuel Czuber oženil s Adalbertou Willigk (*22. 5. 1859), dcerou několikrát zmíněného profesora chemie pražské německé techniky Erwina Willigka a jeho ženy Wilhelminy, rozené Žemličkové.²⁵ Ještě v Praze se manželům Czuberovým narodily tři děti, Bertha (*5. 12. 1879),²⁶ Erich (*27. 10. 1881)²⁷ a Elisabeth (*7. 2. 1884),²⁸ dva roky po příchodu do Brna pak přišel na svět syn Emanuel (*25. 4. 1888).²⁹ Všem dětem se dostalo kvalitního vzdělání. Bertha navštěvovala nejprve městskou dívčí školu (*städtische höhere Töchterschule*) v Brně, od roku 1891/92 pokračovala ve školní docházce ve Vídni, kde dokončila zbývající dva ročníky měšťanské školy; další vzdělání pak získala na dvouleté dívčí pokračovací škole, která náležela k soukromé evangelické měšťanské škole ve vídeňské Technikerstraße.³⁰ Později studovala ještě francouzštinu a angličtinu na soukromé evangelické odborné škole vídeňského ženského spolku *Wiener Frauen-Erwerb-Verein*. Elisabeth navštěvovala rovněž městskou dívčí školu v Brně a obecnou, měšťanskou a dívčí pokračovací školu ve Vídni.

Emanuel navštěvoval vídeňské Gymnázium Franze Josepha, kde v roce 1907 maturoval. V následujícím zimním semestru zahájil studium na právnické fakultě vídeňské univerzity; jako řádný posluchač zde byl zapsán až do letního semestru roku 1912,³¹ s výjimkou letního semestru 1911, který strávil na právnické fakultě německé univerzity v Praze.³² Erich v roce 1900 absolvoval Akademické gymnázium ve Vídni, potom studoval tři roky na vojenské akademii ve Wiener Neustadt. V roce 1906 působil jako kandidát učitelství a poručík 11. husarského pluku na německé jezdecké kadetní škole (*Kavalleriekadettenschule*) v Hranicích na Moravě. Po první světové válce žil v Litoměřicích, odkud pocházela i Marie Hajek (*22. 2. 1894), s níž se již jako rytmistr

²⁴Podrobnosti o pražském, brněnském a vídeňském konkurzu uvádí P. Šišma v knize [365].

²⁵AHMP, matrika oddaných kostela P. Marie Vítězné, PMV O5, str. 162.

²⁶AHMP, matrika narozených kostela P. Marie Vítězné, PMV N10, str. 92.

²⁷AHMP, matrika narozených kostela sv. Františka, FR N16, str. 147.

²⁸Podle školních vysvědčení uložených v osobní složce E. Czubera v Archivu TU Wien.

²⁹MZA v Brně, matrika narozených kostela sv. Tomáše, N 1887–1889, str. 553.

³⁰Vysvědčení Berthy a její sestry Elisabeth jsou uložena v osobní složce E. Czubera v Archivu TU Wien. Poznamenejme, že rodina se hlásila k římskokatolické církvi.

³¹Universitätsarchiv Wien, Matricula Universitatis Vindobonensis, 1907/08 – 1911/12.

³²Archiv UK, fond Právnická fakulta UK, katalog posluchačů za letní semestr 1911.

v roce 1919 oženil.³³ Od dětství projevoval velké hudební nadání a jako klavírní a varhanní virtuos a hudební skladatel (byl autorem Tatianina valčíku z roku 1900 a mnoha menších písní) se dostal do lexikonu německých umělců a spisovatelů Rakouska-Uherska [197]. Zemřel 2. prosince 1966, jeho žena 30. října 1979; oba jsou pochováni spolu s Erichovými rodiči v Gniglu. Elisabeth se po studiích provdala za Leopolda Forsta, nadporučíka 1. husarského pluku. Emanuel se oženil s Marií Annou Junýkovou; svatba se konala v Gniglu v roce 1919.

OBR. 7.2 BERTHA A FERDINAND KARL

V širších kruzích je z celé rodiny patrně nejznámější Bertha, která okouzila arcivévodu Ferdinanda Karla (1868–1915), mladšího bratra následníka trůnu Franze Ferdinanda (1863–1914) a synovce habsburského císaře Franze Josepha I. Podle [136] a [250] se dvojice seznámila na plese vídeňské techniky, nad níž Ferdinand Karl převzal záštitu. V roce 1903 se arcivévodou obrátil na císaře s žádostí o svolení ke sňatku, ten však odmítl.³⁴ V následujícím roce Ferdinand Karl odešel ze zdravotních důvodů od vojska a s Berthou žil mimo Vídeň – v Baden-u, na rodinném zámku Rottenstein u Merana či ve švýcarských lázních Chur; zde se dne 25. srpna 1909 dvojice nechala oddat a dva roky se jí dařilo držet sňatek v tajnosti před císařským dvorem. Odhalení pak vyvolalo velký rozruch; Ferdinand Karl byl zbaven rodových práv a zbytek života prožil po boku své ženy jako Ferdinand Burg převážně v Mnichově, kde v roce 1915 zemřel. Bertha se pak již znovu neprovdala; zemřela 5. července 1979 v úctyhodném věku téměř 100 let a je pohřbena po boku svého muže na Untermaiském hřbitově u Merana.

³³SOA Litoměřice, matrika oddaných řk. farního úřadu v Litoměřicích, O 98/167, str. 277.

³⁴Podle N. Nemce nebyl hlavní příčinou Bertin původ, ale pomluvy, že je „ženou s minulostí“ – pravděpodobně kvůli dřívějšímu přátelství se spisovatelem Robertem Musilem; viz [250].

Na technice ve Vídni

V roce 1891 Czuber získal profesuru matematiky na technice ve Vídni, kde nahradil penzionovaného Antona Wincklera (1821–1892). Jmenován byl 1. srpna 1891 a od října začal přednášet. V zimním i letním semestru konal přednášky z předmětu *Matematika, I. kurz* (4 hodiny týdně), jehož náplní byla matematická analýza (funkce, nekonečné řady, základy diferenciálního a integrálního počtu) a geometrie, a dále z předmětu *Matematika, II. kurz* (6 hodin týdně, od roku 1893/94 pouze 5 hodin týdně), jehož náplní byly základy teorie determinantů, diferenciální počet, integrální počet a diferenciální rovnice. Nedlouho po svém příchodu na vídeňskou techniku se významně zasloužil o zřízení pojistně-technického kurzu, jehož učební plán byl schválen profesorským sborem dne 18. února 1893. V květnu následujícího roku byl kurz posvěcen ministerstvem školství, výuka zde byla zahájena na podzim roku 1894; Czuber od té doby přednášel v zimním semestru kromě matematiky také *Počet pravděpodobnosti* (3 hodiny týdně) pro budoucí pojistné techniky. Vedl katedru matematiky II, ve školním roce 1894/95 zastával funkci rektora, v letech 1903 až 1913 byl děkanem fakulty aplikované matematiky a fyziky. Kromě toho působil v komisi pro první (obecné) státní zkoušky a v komisi rigorózní, pro niž také vypracoval řadu posudků disertačních prací. Czuber byl oblíbeným a uznávaným pedagogem a usiloval o zkvalitnění matematického vzdělávání; jeho aktivity se přitom neomezovaly jen na vídeňskou techniku. Zastupoval například Rakousko v Mezinárodní komisi pro vyučování matematice, působil jako předsedající u maturitních zkoušek a redigoval časopis *Zeitschrift für das Realschulwesen*, kde v letech 1892 až 1918 uveřejnil celkem 29 článků popularizačního charakteru. Navíc se angažoval v řadě institucí jako pojistný matematik.³⁵

Ve Vídni se Czuberovi dostalo řady ocenění. V roce 1902 mu byl udělen titul dvorního rady,³⁶ dne 25. října 1915 obdržel od dolnorakouského místodržitelství čestnou medaili za čtyřicetiletou věrnou službu, 29. listopadu 1918 mu byl udělen čestný doktorát mnichovské techniky.

Závěr života

V roce 1919 Czuber odešel na zdravotní dovolenou; o dva roky později byl penzionován. Poslední roky života prožil na svém venkovském sídle v Gniglu u Salzburgu. Ani v této době však nepřestal vědecky pracovat. K tisku připravil rozšířené vydání dvousvazkové učebnice pravděpodobnosti ([C44] a [C46]) a monografie věnované statistice a filosofii pravděpodobnosti ([C49], [C50] a [C51]). Zemřel 22. srpna 1925 v Gniglu; jeho žena Adalberta se dožila téměř 94 let; zemřela 22. března 1953 rovněž v Gniglu, kde je spolu se svým chotěm pochována.

³⁵V letech 1895 až 1900 působil ve svazu rakousko-uherských pojistných techniků, v roce 1898 byl zvolen jeho prezidentem. Po rozpuštění svazu se stal předsedou matematicko-statistického sdružení rakousko-uherských soukromých pojišťovacích společností. Byl rovněž odborným poradcem několika pojišťovacích společností (Janus, Giselaverein, Donau), členem poradního orgánu Úřadu pro dělnické úrazové pojištění, poradcem pro otázky pojišťování při ministerstvu vnitra a spolkovém kancléřství. V roce 1909 předsedal VI. mezinárodnímu kongresu pro pojistné vědy, který se uskutečnil ve Vídni.

³⁶Publikace [76] a [296] uvádějí rok 1898; podle dopisu z ministerstva školství na rektorát z 12. září 1902 však byl jmenován až v tomto roce. Archiv TU Wien, Osobní složka E. Czubera.